

Kristina Brenkova

POGLED NA SVOJE DELO

Pisala bi drugačne zgodbe in pisala bi drugače, če bi bila doma v mestu.¹ Zdi se, da me je neizbrisno zaznamoval moj rojstni kraj, notranjska vasica med hribi. In za tistimi hribi slutiš drug svet, mogočen in bogat in brezmejno velik.

V tretjem razredu osnovne šole so nas, vaške otroke popeljali na majski izlet v Ljubljano, tam pa v gledališče. Gledali smo pravljичno Goliovo igrico in na odru so se dogajali čudeži. Bila sem presunjena, očarana in od takrat naprej, če sem le zatisnila oči, se je razmaknila zavesa in videla sem bleščeče razsvetljen oder z igralci, ki v pisanih oblekah hite sem in tja in govore čisto drugače, kot smo govorili doma, a vendarle vse razumem. Na oder je prišel čarovnik s prišpičeno visoko kapo na glavi, udaril je po mizi s čarovno palico in miza se je razprla. Iz nje je vzcvetel pisan šopek rdečih, plavih in zlatih rož, prepletenih s srebrnimi, drhtečimi travami.

Potem sem doma pisala kratke igre, da smo jih šolarji igrali pod stopnicami v stari šoli.

Sledila so leta študija, ko smo za šolski list pisali igrice, zgodbe, pesmi. Vse početje je bilo kot eno samo iskanje. Šolske knjižnice so bile skromne, v domači knjižnici so bili vezani letniki *Dom in sveta* in *Ljubljanskega zvona*, katehet mi je prinašal nemške knjige o svetnikih Avguštinu in Frančišku.

Sledil je študij na univerzi in disertacija in študentovsko življenje v takrat razgibani gledališki Pragi ob gledališču E. S. Buriana in posebej ob Mili Mellanovi (od oktobra 1938 do marca 1939), ki je ustanovila in vodila Gledališče za mladino. Tako gledališče bi morali imeti tudi pri nas, sem vedela. Gledališče za mlade, v katerem igrajo poklicni igralci, zaverovani v svoje delo, ki ustvarjajo predstave, stkane iz pripovedi, plesa, petja ... (Spomladi 1939 sem bila nato nekaj tednov v Parizu in si ogledala avantgardna gledališča; mladinskih gledališč niso imeli, samo lutkovno gledališče.) A po vojni je pri nas veljalo Pionirsko gledališče, v katerem igrajo otroci otrokom.

Tako sem najprej pisala igre, ki naj bi jih odrasli igrali otrokom, a igrali naj bi jih tudi otroci sami po šolskih in pionirskih odrih. Takrat še pomislila nisem, iz kakšnih koreninic raste moje delo. Vedela sem le, da zgodba sama narekuje potek

¹ Biografski podatki in bibliografija mladinskih del (do leta 1981) Kristine Brenkove so v *Gradivu za leksikon sodobnih slovenskih mladinskih pisateljev. Otrok in knjiga*, 1981, št. 12, str. 67–69.

odrskega dogajanja in da se mora srečno končati. Vsi otroci hočemo premagati težave in biti srečni.

Pravljice. Spet je tu skrit spomin iz otroštva. Ko sem bila prvič v Ljubljani, še preden sem hodila v šolo, sem videla v knjigarniški izložbi knjigo s temnozelenimi platnicami in na njih zarisano belo kačo s kronico in ob nji belo kraljično. Na platnicah je pisalo: *PRAVLJICE*. (Bile so *Pravljice* Frana Milčinskega.) Kako sem si želela, da bi imela to knjigo. Želela sem si pravljic, mnogo pravljic in ne le ene za vsak večer. Mogoče sem si iz take želje napisala prvo pravljico o deklici z vresja. Natisnjena je bila v *Vrtcu*,² Desetletja kasneje pa sem pisala še pravljice o deklici Delfini in lisici Zvitorepki³ in o srebrni rački, ki postane zlata, in še o prigodah nenavadne kože Kunigunde.⁴ Pravljice naj osrečujejo, sreče ni nikoli konec, ker jo vsak bralec nanovo oživi.

Prišel je čas, ko sta odraščala otroka in pisati sem morala njune drobne zgone in nezgone, ker so bile življenja polne in prežete poetičnosti in skrivnosti vsakdanjika. Zbrane so v treh knjižicah – *Golobje, sidro in vodnjak, Dnevna poročila* in *Osmo dežela*. V njih se mi je odkrival nov svet, fantovski svet. (Za prvo knjižico mi je mariborska profesorica Danica Ževart napisala v *Naši sodobnosti* dobro kritično besedo,⁵ ki me je potrdila v takratnem delu. Tako sta mi pomagala še Cene Vipotnik in kasneje Desanka Maksimovič.)

Potem sta zrasli še dve knjižici spominjanj: *Prva domovina* in *Ko si bil majhen*. V *Prvi domovini* oživljam otroštvo na vasi. V drugi pripovedujem otroku, kako je bilo v vojnem času, ko se je rodil, in kako je živel v povojnih časih brez belega kruha, brez pomaranč in brez čokolade.

Kruh upanja,⁶ spominjanja na vojna in povojna srečanja s pisateljem Prežihom, je bil uvrščen v seznam knjig za branje šolarjem v višjih razredih.

Pisala sem tudi zgodbe o življenju deklet in fantov v partizanskih časih. Tako so se rodile zgodbe o sovražnikovem psu, o partizanki Katarini,⁷ o partizanski bolničarki⁸ in še vrsta črtic z motivi iz vojnih let. Med njimi je tudi *Dolga pot*, zgodba o deklici, ki reši svojega brata, ranjenega partizana. To so partizanske zgodbe, v katerih je le malo ali pa nič streljanja, ni krutosti, ni izdajstva, prežete so le z upanjem na srečen konec vojne.

² Kristina Vrhovec: *Deklica z vresja*. *Vrtec* 1932/33, št. 9, str. 138–139.

³ Nova (tretja), dopolnjena izdaja: Kristina Brenkova: *Deklica Delfina in lisica Zvitorepka*. *Prvi del: Deklica Delfina in lisica Zvitorepka*. *Drugi del: Kam je šla lisica?* Spremna beseda Berta Golob. Ljubljana, Mladinska knjiga 1984. (Moja knjižnica. Deseti letnik, knjiga 1.)

⁴ Kristina Brenkova: *Prigode kože Kunigunde*. Naslikala Ančka Gošnik-Godec. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1984.

⁵ Danica Ževart: *Med mladinskimi knjigami*. *Naša sodobnost* 1962, str. 277. Cene Vipotnik: Spremna beseda (brez naslova in brez podpisa) na ščitnem ovitku knjige Kristine Brenkove: *Golobje, sidro in vodnjak*. Ljubljana, Mladinska knjiga 1960. Desanka Maksimovič je v Novem Sadu na Zmajevih dečjih igrah govorila o knjigi *Dnevna poročila* (izšla 1965).

⁶ Kristina Brenkova: *Kruh upanja*. Ljubljana, Partizanska knjiga, 1973. – Druga izdaja: *Kruh upanja*. *Spomini na Prežiha*. Spremna beseda Drago Druškovič. Ljubljana, Založba Borec 1982.

⁷ Kristina Brenkova: *Partizanka Katarina*. Narisala Ančka Gošnik-Godec. Ljubljana, Partizanska knjiga 1981.

⁸ Kristina Brenkova: *Partizanska bolničarka*. Narisala Ančka Gošnik-Godec. Ljubljana, Partizanska knjiga 1983.

Tudi moje uredniško delo je raslo iz podobnih ali istih prepričanj in prizadevanj kot pisateljsko. Kaj, če me je zaznamovalo disertacijsko delo o Franu Milčinskem-vzgojniku.⁹ Izoblikovalo mi je harmonično podobo človeka, ki vse ustvarja iz enega samega občutja in zavesti, pa čeprav je na videz delo raznorodno. Milčinski je bil sodnik mladostnikom, ki so skrenili s poti, pisal je povesti in igrice za otroke in humoreske za odrasle. Verjetno se je vse to rojevalo iz enega samega osnovnega stremljenja, da bi ljudem pomagal živeti. Tako sem tudi svoje uredniško delo usmerjala iz težnje, da bi otroci gledali lepe, dobre slikanice, in zrasla je slovenska slikanica, ki tudi danes priča o nas prek meja otrokom sosednih narodov in kultur.

Rodila se je knjižnica Zlata ptica, ki šteje danes čez sto knjig izbranih ljudskih pravljic s celega sveta. Knjižnica je družila v skupnem delu najboljše slovenske prevajalce, pisce spremnih študij in ilustratorke in ilustratorje. Vzporedno z uredniškim delom se mi je odpiral neskončno bogat svet in obzorje človekovega praspomina, ki ga hranijo ljudske pripovedi.

In tako sta zrasli knjižici *Mamka Bršljanka*,¹⁰ s svetovnimi pravljicami, in *Babica pripoveduje*,¹¹ z domačimi pravljicami, posebej izbranimi za otroke, zraven pa še knjižici iz zakladnice slovenskih¹² in svetovnih otroških pesmic.¹³

Tako se s pisateljskim delom nenehno vračam k sebi, v svet pravljic in pripovedi, v svet, kjer se uresničuje dobro in kjer se vse srečno konča.

Avgust 1986.

Otrok in knjiga 23/24 (1986)

⁹ Kristina Vrhovec: *Fran Milčinski-vzgojnik*. Ljubljana, Ženska založba belo-modre knjižnice 1939.

¹⁰ *Mamka Bršljanka. Pravljice s celega sveta*. Izbrala in prevedla Kristina Brenkova. II. Ančka Gošnik-Godec. Ljubljana, Mladinska knjiga 1976; 1980².

¹¹ *Babica pripoveduje*. Izbrala in uredila Kristina Brenkova. II. Ančka Gošnik-Godec. Ljubljana, Mladinska knjiga 1967; 1979²; 1980³; 1982⁴; 1984⁵.

¹² *Pojte, pojte, drobne ptice, preženite vse meglice. Slovenske ljudske pesmice za otroke*. Izbrala in uredila Kristina Brenkova. Spremno besedo napisala Marija Jamar-Legat. Naslikala Marlenka Stupica. Ljubljana, Mladinska knjiga 1971; 1977²; 1980³; 1984⁴.

¹³ *Čez vodico, čez rečico. Otroške ljudske pesmice z raznih koncev sveta*. Zbrala in prepesnila Kristina Brenkova. II. Jelka Reichman. Ljubljana, Mladinska knjiga 1985.